

Remissvar

Datum för beslut
2021-09-27

Vår beteckning
GD-beslut 59/2021
Dnr SBU 2021/230

Er beteckning
Dnr S2021/00866

Till
Socialdepartementet

Remissvar för God och nära vård – rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6)

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet att ta del av utredningen *God och nära vård – rätt stöd till psykisk hälsa* och lämna synpunkter.

Utredningen är ett tilläggsdirektiv till *God och nära vård* – en reform för ett hållbart hälso- och sjukvård (SOU 2020:19) och behandlar förutsättningar för utveckling av skyndsamma och ändamålsenliga insatser i primärvården vid lättare psykisk ohälsa, i syfte att förebygga svårare ohälsa och sjukskrivning. Utredaren påpekar att en enhetlig definition psykisk ohälsa saknas, men att fokus för utredningen har varit *psykisk ohälsa som inte kräver specialiserad vård*. Utredningen är begränsad till vuxna personer (avsnitt 2.3.3, sid 46)

Enligt utredaren (avsnitt 2.1, sidan 34) formulerades uppdraget som ett tilläggsdirektiv inom ramen för *God och nära vård* för att undvika en fragmentisering av de förslag som lagts i tidigare betänkanden.

Nedan lämnar vi några synpunkter.

Synpunkter på förslaget om lagändring

Utredaren ger ett förslag på en ändring i Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), ett kort tillägg till lagtexten i kapitel 13, 1 §, i vilket nuvarande lagtext anger regioners och kommuners skyldighet att inom ramen för primärvård ”tillhandahålla tjänster som krävs för att tillgodose vanligt förekommande vårdbehov”. Till den texten vill utredaren lägga ”vanligt förekommande *fysiska och psykiska* vårdbehov” (avsnitt 1.1, sid 29). Som skäl anges ett behov av att lyfta fram och synliggöra att psykisk vård ingår primärvårdens breda uppdrag, och att den nya skrivningen bidrar till att tydliggöra detta inför statliga satsningar, finansiering och organisering av primärvården och för allmänheten (avsnitt 5.1, sidorna 229–239).

SBU har inte någon stark åsikt om förslaget men vill ändå komma med några korta synpunkter: vi anser att utredningens syfte är vällovligt, men påpekar att textändringen

inte medför någon ändring i sak – utan enbart preciserar innehållet i tidigare lydelse något. En möjlig negativ konsekvens av textändringen skulle kunna vara en förstärkning av en dikotomisering av fysiska kontra psykiska hälsobesvär. Särskilt i primärvården kan gränserna mellan fysiska och psykiska behov flyta ihop. Ett exempel kan vara en patient som söker för somatiska besvär, som till exempel smärta, men där besvären kan visa sig ha en mångbottnad grund som kräver både somatisk och psykologisk hänsyn. Lagförslaget riskerar att betona en gräns mellan soma och psyke, snarare än att stärka en mer holistisk och personcentrerad syn på vård och hälsa.

Synpunkter på avsnitt som berör SBU:s arbete

SBU sammanställer forskning och redovisar forskningsläget för frågor inom socialtjänst och inom hälso- och sjukvård. SBU är beroende av att nya insatser utvärderas i forskningsstudier för att myndigheten därefter ska kunna bidra med vetenskapligt grundade underlag om effekterna av dem. Vi har därför med särskilt intresse läst utredarens förslag om uppföljning och utvärdering av nya former för ändamålsenliga insatser inom primärvården vid lättare psykisk ohälsa, som huvudmännen kan komma att genomföra (avsnitt 6.6.3, sidan 308).

Systematisk uppföljning av primärvården på aggregerade nivå (sidan 308): Utredaren skriver att man redan i tidigare betänkande om en God och nära vård (SOU 2018:39) gjort bedömningen att en systematisk uppföljning av primärvården behöver byggas upp skyndsamt. Utredaren understryker vikten av Socialstyrelsens utredning om möjligheterna att samla uppgifter från primärvården i ett nationellt register. SBU delar fortsatt uppfattningen om vikten av ett sådant register – det är en förutsättning för att bättre kunna följa och utvärdera den stora och växande del av sjukvården som ges utanför den specialiserade slutenvården. Ett sådant register kommer dessutom att bidra till SBU:s möjligheter till utvärderingar av vården i en svensk kontext.

Forskning (sidan 310): Utredaren bedömer att möjligheterna till forskning om psykisk ohälsa i primärvården bör stärkas. Även här hänvisar utredaren tillbaka till tidigare betänkanden och den diskussion som förts där om problem med kultur och förutsättningar för forskning i primärvården, samt behovet av möjligheter till finansiering av forskning inom vårdformen. Utredaren påpekar behovet av forskning om såväl fysisk som psykisk hälsa. SBU delar fortsatt utredarens bedömning och poängterar att bättre möjligheter till forskning i primärvården är en viktig grund för att de utvärderingar av forskningen som SBU arbetar med ska kunna ge tillförlitliga och relevanta svar om effekter av behandlingar när de ges i primärvården.

Kunskapsstöd – nationell nivå (sidan 311): Utredaren bedömer att psykisk ohälsa bör uppmärksammas på ett tydligare sätt i Socialstyrelsens Nationella riktlinjer och förespråkar ett regeringsuppdrag till myndigheten om riktlinjer för till exempel stressrelaterade besvär och utmattningssyndrom, ett område där evidensen för olika behandlingar är svag och den vård som erbjuds skiljer sig i olika delar av landet (sidan 312). SBU håller med om behovet av kunskapsunderlag, men påminner om att detta är ett exempel på behovet av att först stärka forskningen. Utan väl designade och relevanta forskningsstudier saknas tillräckligt underlag för evidensbaserade riktlinjer.

Strukturen för kunskapsstyrning (avsnitt 3.3.1, sidan 132): Vi uppskattar genomgången av strukturen för kunskapsstyrning på nationell nivå som hjälper läsaren att förstå huvudmännens och myndigheternas olika roller, inklusive vår egen, i det systemet.

Övriga synpunkter

Avsnitt 5.2.2 Samhällsekonomiska konsekvenser av förslaget om lagändring (sidan 239): Utredningen bedömer att förslaget inte medför några ekonomiska konsekvenser för samhället utan tvärtom kan leda till vinster med ett mer effektivt bruk av vårdresurser och bättre resultat avseende psykisk hälsa. Vi tror dock att det kan finnas skäl att framgent utvärdera både effekter och konsekvenser av sådana insatser för psykisk hälsa i primärvården som huvudmännen utvecklar.

Avslutningsvis

Ämnet och utredningens uppdrag är viktigt för en stor grupp människor som lever med psykisk ohälsa, för vården och för samhället. Lagförslaget syftar till att lyfta primärvårdens ansvar för den del av vården som inte kräver specialiserad psykiatrisk kompetens, och att underlätta och bidra till insatser för detta där. SBU hoppas på att kunna bidra med att utvärdera forskning avseende effekter av insatser för omhändertagande av psykisk ohälsa i primärvården i framtiden.

Beslut i detta ärende har fattats 2021-09-27 av SBU:s generaldirektör Susanna Axelsson. Projektledare Anna Christensson har varit föredragande och samrådande har varit avdelningschef Jenny Odeberg.